

Приложение: Адаптация на учебното пособие в рамките на задължителната подготовка

Уважаеми учители,

С това приложение целим да улесним използването на „Дунавски пакет” в рамките на задължителната подготовка на учениците от 3. до 8. клас. Предложената адаптация представя възможностите за приложение на помагалото по отношение на учебните предмети „Човекът и природата” от 3. до 6. клас, „Биология и здравно образование” за 7. и 8. клас и „География и икономика” за 5. и 8. клас.

Адаптацията за всеки учебен предмет и клас е структурирана по теми от учебното съдържание, под формата на таблици. Всяка от тях се състои от *две основни части*. В първата е посочена **връзката на темите (главите) от „Наръчник на учителя” от „Дунавски пакет” с учебния план и програма за 3. – 8. клас** по отношение на основни понятия и стандарти на учебното съдържание. Във втората са посочени **дейностите от темите (главите) от „Наръчник на учителя”**, които могат да се използват за работа по темите от учебната програма, **както и целите, които те постигат**.

Предложените дейности и набор от цели към всяка тема от учебното съдържание представят широк диапазон на приложение, като в ръцете на учителя е изборът, кои от тях и по какъв начин да реализира в своите часове.

Предлаганата адаптация е първи подобен опит и не би могла да изчерпи възможностите за приложение на помагалото „Дунавски пакет”, които учителската всеотдайност и усет могат да разкрият в практиката, както по отношение на набора от учебни предмети, където помагалото може да бъде от полза, така и по отношение на избора на дейности и начин на реализиране. Вашите коментари, препоръки и предложения - както по отношение на самото помагало, така и по отношение на неговото приложение - можете да изпращате на адрес bepf@bepf-bg.org.

Екип на Фондация „ЕкоОбщност”

Човекът и природата – 3. клас	275
Човекът и природата – 4. клас	279
Човекът и природата – 5. клас	283
Човекът и природата – 6. клас	287
Биология и здравно образование – 7.-8. клас	291
География и икономика – 5. клас	296
География и икономика – 8. клас	299

Адаптация: „Човекът и природата” – 3. клас

Тема: Въздух и вода

Учебен предмет „Човекът и природата” – 3. клас	
Ядро на учебно съдържание	Природни явления и процеси
Тема от учебната програма	Въздух и вода
Теми, свързани с учебното съдържание	Свойства и състояние на водата Разпространение и значение на водата Разпространение, свойства и значение на въздуха
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Описва някои свойства на въздуха (прозрачен газ без цвят и мирис, поддържа дишането и горенето) и неговото разпространение; • Описва някои свойства на водата (прозрачна течност, не поддържа горенето, разтваря други вещества); • Разпознава трите състояния на водата и основните видове валежи; • Проследява по схема кръговрата на водата в природата; • Обяснява значението и възможните дейности за опазване чистотата на водата и въздуха; • Разпознава леда, водата и водните пари, като три различни състояния на едно и също вещество; • Проследява по схема водния цикъл и обяснява значението му за живота на Земята.
Основни групи понятия (по теми от учебната програма), които присъстват и в пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Водни páри • Лед • Облаци • Валежи – гъжд, сняг, граг
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава и описва природни обекти и явления; • Извършва наблюдения в училище и в домашни условия; • Извършва наблюдения на природни обекти; • Работи с нагледни материали /картини, схеми, табла, хербарий/; • Изказва предположения; • Гледа видео-филми и мултимедийни продукти по темата; • Следва инструкции; • Работи в група.
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	1. Кръговрат на водата
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”	1.1. Общ кръговрат на водата; 1.2. Стъпала в кръговрата на водата

Адаптация: „Човекът и природата” – 3. клас

Тема: Въздух и вода

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 1. Кръговрат на водата	Тема 1.1. Общ кръговрат на водата	Деятност 1: Игра „Слънцето поддържа водата в непрекъснато движение”	<ul style="list-style-type: none"> • усвои понятието кръговрат на водата; • разбере какви са отделните етапи на кръговрата и взаимната им свързаност.
		Деятност 2: Експеримент „Морската вода се изпарява”	<ul style="list-style-type: none"> • разбира важната роля на морето в кръговрата на водата в природата; • определя слънцето като причина за изпарението на водата в природата; • разбере, че солта е резултат от изпарението на морската вода.
		Деятност 3: Експеримент „Образуване на облаци”	<ul style="list-style-type: none"> • проследява по схема как се образуват облаци; • прилага метод за получаване на облаци в класната стая.
		Деятност 4: Експеримент „Да полетиш с вятъра”	<ul style="list-style-type: none"> • дефинира понятието вятър; • разбере причината за образуване на вятъра.
		Деятност 5: Експеримент „Да си направим гъжд у дома”	<ul style="list-style-type: none"> • описва как се образува гъждът; • определя причините за образуването на валежите.
		Деятност 6: Дискусия „Мястото на човека в кръговрата на водата”	<ul style="list-style-type: none"> • обяснява значението и възможните дейности за опазване чистотата на водата; • разбира важността на пестеливото използване на водата; • разглежда себе си като част от кръговрата на водата.
	Тема 1.2. Стъпала в кръговрата на водата	Деятност 1: Творческа задача „Горите складира гъждовна вода”	<ul style="list-style-type: none"> • разбере как горите складира вода; • разграничи, че безлесните райони са по-безводни от горските.
		Деятност 3: Експеримент „По посока към морето”	<ul style="list-style-type: none"> • описва пътя на водата до морето; • може да го нарисова в серия от картини.

Адаптация: „Човекът и природата” – 3. клас

Теми: Живите организми и тяхната среда / Въздух и вода

Учебен предмет „Човекът и природата” – 3. клас		
Ядро на учебно съдържание	Природни явления и процеси	
Теми от учебната програма	Живите организми и тяхната среда Въздух и вода	
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава живите организми от неживите тела - организмите се хранят, растат и се променят, взаимодействат със средата и се размножават; • Илюстрира с примери приспособления на животните за защита от неблагоприятни условия и от други животни; • Илюстрира с примери приспособления на растенията за запазване на водата; • Групира живите организми на растения, гъби и животни (човек) според храненето и движението им; • Проследява по схема хранителни вериги. 	
Основни групи понятия (по теми от учебната програма), които присъстват и в пособието	<ul style="list-style-type: none"> • живи организми • приспособяване • хранителна верига 	
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава и описва природни обекти и явления; • Извършва наблюдения в училище и в домашни условия; • Извършва наблюдения на природни обекти; • Работи с нагледни материали /картини, схеми, табла, хербарий/; • Изказва предположения; • Гледа видео-филми и мултимедийни продукти по темата; • Следва инструкции; • Работи в група. 	
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	2. Екосистема на Дунавския басейн; 3. Функции и значение на запазилите естественото си състояние водни обекти; 4. Ползване на водата в Дунавския басейн	
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”	2.3. Животът под водата; 3.1. Биоразнообразие на речната система; 4.1. Водата в домакинството	
Раздел и теми	Дейности	Цели на дейността Ученикът га:
Раздел 2. Екосистема на Дунавския басейн Тема 2.3. Животът под водата	Дейност 2: Проучване на реката	<ul style="list-style-type: none"> • сравнява камъните по големина, форма и цвят; • изготвя карта на крайбрежната зона; • измерва температурата на водата; • сравнява речни животни.

Адаптация: „Човекът и природата” – 3. клас

Теми: Живите организми и тяхната среда / Въздух и вода

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 3. Функции и значение на запазилите естественото си състояние водни обекти	Тема 3.1. Биоразнообразие на речната система	Деятност 1: Игра „Кой съм аз?”	<ul style="list-style-type: none"> назовава някои видове растения и животни в и около реките; разпознава ги по определени признаци.
		Деятност 2: Дискусия „Разнообразието на живот по реката”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава различни речни местообитания; разбира значението на средата за съществуване на всички живи организми.
		Деятност 3: Игра „Екологична мрежа – всеки вид има собствена роля”	<ul style="list-style-type: none"> разбира мястото на всеки вид в хранителната верига; прави връзка между организми и среда на живот; определя ролята на всеки вид за запазване на равновесието в природата.
		Деятност 4: Творчески проект „Най-добре приспособеното животно по течението – адаптация към живот във водата”	<ul style="list-style-type: none"> познава приспособленията на животните за живот във водна среда; моделира и представя въображаеми животни.
Раздел 4. Ползване на водата в Дунавския басейн	Тема 4.1. Водата в домакинството	Деятност 1: Групова работа / дискусия „Проверка на нашата питейна вода”	<ul style="list-style-type: none"> разбере от къде идва питейната ни вода и какъв е пътят ѝ до нашия дом и училище; проучва от колко вода имаме нужда.
		Деятност 3: Експеримент „Още няколко литра вода са спестени!”	<ul style="list-style-type: none"> познава възможностите за пестене на вода; знае за средства за намаляване на замърсяването на водата в домакинството; има положително отношение към пестенето на вода и опазването ѝ; прави личен план за пестене на вода в ежедневието си (когато мие зъбите си, полива цветята, мие колата и др.)
		Деятност 4: Групова работа / дискусия „Пести ли водата нашето училище?”	<ul style="list-style-type: none"> проучи колко вода използва училището за един ден; изработи плакат, който показва различни начини за спестяване на вода в училище.
		Деятност 5: Групова работа / дискусия „Всичко е чисто или може би не е?”	<ul style="list-style-type: none"> дискутира кои са основните замърсители на водата; наблюдава примери на замърсена вода.

Адаптация: „Човекът и природата” – 4. клас

Тема: Свойства и употреба на веществата

Учебен предмет „Човекът и природата” – 4. клас	
Ядро на учебно съдържание	Вещества, тела и организми Природни явления и процеси
Тема от учебната програма	Свойства и употреба на веществата
Темни, свързани с учебното съдържание	Вода Свойства и опазване на водата
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Описва промените в състоянието на водата (въз основа на опит) при нагряване и охлаждане; • Изброява замърсители на природната среда (въздух, вода и почва) и начини за опазването ѝ; • Проследява промените в агрегатното състояние на водата.
Основни групи понятия (по теми от учебната програма), които при съществат и в пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Температура • Топене • Изпарение • Втечняване • Замръзване • Водна среда - блато, река, море • Естествени и изкуствени съобщества
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Извършва и обсъжда наблюдения и опити; • Проверява разтворимостта на някои вещества във вода; • Представя резултати от групова работа; • Събира информация от различни източници.
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	1. Кръговрат на водата
Темни от учебното пособие „Дунавски пакет”	1.1. Общ кръговрат на водата; 1.2. Стъпала в кръговрата на водата

Адаптация: „Човекът и природата” – 4. клас

Тема: Свойства и употреба на веществата

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 1. Кръговрат на водата	Тема 1.1 Общ кръговрат на водата	Деятност 1: Игра „Слънцето поддържа водата в непрекъснато движение”	<ul style="list-style-type: none"> разбира ролята на слънцето за кръговрата на водата; проследява какво се случва, когато водата се изпарява; разбере, че количеството на изпарената вода и валежите са равни.
		Деятност 2: Експеримент „Морската вода се изпарява”	<ul style="list-style-type: none"> установява взаимната свързаност на отделните етапи от кръговрата на водата; разбере причината за изпарението на големи количества вода.
		Деятност 3: Експеримент „Образуване на облаци”	<ul style="list-style-type: none"> проследява по схема как се образуват облаци; усвои метод за образуване на облаци в класната стая.
		Деятност 4: Експеримент „Да полетиш с вятъра”	<ul style="list-style-type: none"> научи причината за образуване на вятър; научи примери за използване на силата на вятъра в човешката дейност.
		Деятност 5: Експеримент „Да си направим гъжд у дома”	<ul style="list-style-type: none"> разбере как се образува гъждът; изяснява причините за образуването на валежите.
		Деятност 6: Дискусия „Мястото на човека в кръговрата на водата”	<ul style="list-style-type: none"> оценява значението и възможните дейности за опазване чистотата на водата; разглежда себе си като част от кръговрата на водата.
	Тема 1.2. Стъпала в кръговрата на водата	Деятност 1: Творческа задача: „Горите складира гъждовна вода”	<ul style="list-style-type: none"> обяснява как горите складира вода; сравнява горските с обезлесените райони по отношение на складирането на гъждовната вода.
		Деятност 3: Експеримент „По посока към морето”	<ul style="list-style-type: none"> проследява пътя на водата от извора до вливането в морето; съзнава защо трябва да се опазват чисти изворите, реките и морето.

Адаптация: „Човекът и природата” – 4. клас

Тема: Разнообразието на живата природа

Учебен предмет „Човекът и природата” – 4. клас		
Ядро на учебно съдържание	Човекът и неговото здраве	
Тема от учебната програма	Разнообразието на живата природа	
Теми, свързани с учебното съдържание	<ul style="list-style-type: none"> • Животът в реките • Животът в Черно море • Животът в блатата 	
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Илюстрира с примери видовото разнообразие и групите животни и растения, обитаващи водата, почвата и сушата; • Познава и описва приспособленията на растенията и животните към средата, в която живеят. 	
Основни групи понятия (по теми от учебната програма), които присъстват и в пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Приспособления • Защитени растения и животни • Окраска - защитна, предупредителна 	
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Извършва и обсъжда наблюдения и опити; • Проверява разтворимостта на някои вещества във вода; • Представя резултати от групова работа; • Събира информация от различни източници. 	
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	2. Екосистема на Дунавския басейн; 3. Функции и значение на запазилите естествено си състояние водни обекти	
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”	2.3. Животът под водата; 2.4. Местобитания на заливните тераси; 3.1. Биоразнообразие на речната система	
Раздел и теми	Дейности	Цели на дейността Ученикът га:
Раздел 2. Екосистема на Дунавския басейн Тема 2.3. Животът под водата	Дейност 1: Работа по групи / дискусия „Как се хранят животните в реката?”	<ul style="list-style-type: none"> • описва и сравнява някои речни животни; • разграничава различните участъци от реката според условията на живот; • изброява растения, характерни за отделните участъци на реката; • обяснява използването на растителните ресурси от различни групи животни; • определя възможните животински видове, обитаващи специфични участъци от реката, според наличната храна; • изследва условията на живот в потоците; • разпознава обитаващите ги видове.

Адаптация: „Човекът и природата” – 4. клас

Тема: Разнообразието на живата природа

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 2. Екосистема на Дунавския басейн	Тема 2.4. Местообитания на заливните тераси	Деятност 1: Групова работа / дискусия „Колко „жилища” има в реката?”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава различни местообитания по протежението на реката и типичната за тях флора и фауна; определя разположението на местообитанията по протежението на реката.
Раздел 3. Функции и значение на запазилите естественото си състояние водни обекти	Тема 3.1. Биоразнообразие на речната система	Деятност 1: Игра „Кой съм аз?”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава и описва някои видове от нашите реки.
		Деятност 2: Дискусия „Разнообразният живот по реката”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава различните речни местообитания; разбира значението на разнообразието на видове в реките на България.
		Деятност 3: Игра „Екологична мрежа – всеки вид има собствена роля”	<ul style="list-style-type: none"> разбира мястото на всеки вид в хранителната верига; прави връзка между организми и среда на живот; определя ролята на всеки вид за запазване на равновесието в природата.
		Деятност 4: Творчески проект „Най-добре приспособеното животно по течението – адаптация към живот във водата”	<ul style="list-style-type: none"> прилага знания за приспособленията на различни биологични видове към живот във водната среда при моделирането и представянето на въображаеми животни.

Адаптация: „Човекът и природата” – 5. клас

Тема: Въздух и вода

Учебен предмет „Човекът и природата” – 5. клас	
Ядро на учебно съдържание	Природни явления и процеси
Тема от учебната програма	Въздух и вода
Теми, свързани с учебното съдържание	<p>Движение на градивните частици (дифузия в течности и газове)</p> <p>Температурно разширяване</p> <p>Пренос на топлина</p> <p>Състояния на веществата</p> <p>Топене и втвърдяване</p> <p>Изпарение и кондензация</p> <p>Веществата в нашия свят</p> <p>Свойства на водата</p> <p>Кръговрат на водата в природата</p> <p>Опазване чистотата на водата</p> <p>Хранене, дишане и отделяне при растенията, животните и човека</p>
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Описва някои свойства на въздуха (прозрачен газ без цвят и мирис, поддържа дишането и горенето) и неговото разпространение; • Описва някои свойства на водата (прозрачна течност, не поддържа горенето, разтваря други вещества); • Разпознава трите състояния на водата и основните видове валежи, • Проследява по схема кръговрата на водата в природата, • Обяснява значението и възможните дейности за опазване чистотата на водата и въздуха, • Разпознава леда, водата и водните пари като три различни състояния на едно и също вещество. • Проследява по схема водния цикъл и обяснява значението му за живота на Земята.
Основни групи понятия (по теми от учебната програма), които присъстват и в пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Водни пари • Лед • Облаци • Валежи - дъжд, сняг, граг
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава и описва природни обекти и явления; • Извършва наблюдения в училище и в домашни условия; • Извършва наблюдения на природни обекти; • Работи с нагледни материали /картини, схеми, табла, хербариум/; • Изказва предположения; • Гледа видео-филми и мултимедийни продукти по темата; • Следва инструкции; • Работи в група.
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	1. Кръговрат на водата
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”	1.1. Общ кръговрат на водата; 1.2. Стъпала в кръговрата на водата

Адаптация: „Човекът и природата” – 5. клас

Тема: Въздух и вода

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 1. Кръговрат на водата	Тема 1.1. Общ кръговрат на водата	Деятност 1: Игра „Слънцето поддържа водата в непрекъснато движение”	<ul style="list-style-type: none"> описва движението на въздуха и водата при нагряване от слънцето; описва качествено преминаването на веществата (водата) от течно в газообразно състояние; разпознава трите състояния на водата и основните видове валежи.
		Деятност 2: Експеримент „Морската вода се изпарява”	<ul style="list-style-type: none"> обяснява разликата в количествата изпарена вода от водоеми с различна по големина повърхност; доказва опитно като наблюдава и отчита резултатите от заложеня (в училище или в къщи) експеримент; формулира изводи от експеримента.
		Деятност 3: Експеримент „Образуване на облаци”	<ul style="list-style-type: none"> проследява етапите и необходимите условия за образуване на облаци в лабораторни условия; описва преминаването на водата от газообразно в течно състояние.
		Деятност 4: Експеримент „Да полетиш с вятъра”	<ul style="list-style-type: none"> установява опитно движението на въздуха и обясняват причините; осъзнава движението на въздуха като негово физично свойство и значението му за пренасяне на големи количества вода в атмосферата.
		Деятност 5: Експеримент „Да си направим гъжд у дома”	<ul style="list-style-type: none"> изказва предположения относно образуването на гъжда като пример за процеса кондензация; доказва опитно своите предположения у дома; описва причините за образуването на различните видове валежи.
		Деятност 6: Дискусия „Мястото на човека в кръговрата на водата”	<ul style="list-style-type: none"> проследява по схема кръговрата на водата в природата; осъзнава участието на човека в кръговрата на водата чрез процесите хранене, дишане и отделяне; изяснява ролята на човека за замърсяването и опазването на водите.
	Тема 1.2. Стъпала в кръговрата на водата	Деятност 1: Творческа задача „Горите складира гъждовна вода”	<ul style="list-style-type: none"> изяснява ролята на горите в кръговрата на водата; обяснява защо над горите вали повече, отколкото над обезлесени райони.
		Деятност 3: Експеримент „По посока към морето”	<ul style="list-style-type: none"> разбере връзката между различните видове природни води; използва знанията си за кръговрата на водата в природата, за да илюстрира преминаването на веществата от едно място на друго; аргументира необходимостта от опазването на природните води.

Адаптация: „Човекът и природата” – 5. клас

Теми: Живите организми и тяхната среда / Въздух и вода

Учебен предмет „Човекът и природата” – 5. клас	
Ядро на учебно съдържание	Природни явления и процеси
Теми от учебната програма	Живите организми и тяхната среда Въздух и вода
Теми, свързани с учебното съдържание	Многообразие и групиране на организмите Организмите около нас Организмите на нашата планета Хранене на растенията и животните Опазване чистотата на водата
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава живите организми от неживите тела - организмите се хранят, растат и се променят, взаимодействат със средата и се размножават; • Илюстрира с примери приспособления на животните за защита от неблагоприятни условия и от други животни; • Илюстрира с примери приспособления на растенията за запазване на водата. • Групира живите организми на растения, гъби и животни (човек) според храненето и движението им; • Проследява по схема хранителни вериги.
Основни групи понятия (по теми от учебната програма), които присъстват и в пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Живи организми • Приспособяване • Хранителна верига
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава и описва природни обекти и явления; • Извършва наблюдения в училище и в домашни условия; • Извършва наблюдения на природни обекти; • Работи с нагледни материали /картини, схеми, табла, хербарий/; • Изказва предположения; • Гледа видео филми и мултимедийни продукти по темата; • Следва инструкции; • Работи в група.
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	2. Екосистема на Дунавския басейн; 3. Функции и значение на запазилите естествено си състояние водни обекти; 4. Ползване на водата в Дунавския басейн
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”	2.3. Животът под водата; 3.1. Биоразнообразие на речната система; 4.1. Водата в домакинството

Адаптация: „Човекът и природата” – 5. клас

Теми: Живите организми и тяхната среда / Въздух и вода

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 2. Екосистема на Дунавския басейн	Тема 2.3. Животът под водата	Деятност 2: На открито „Проучване на реката”	<ul style="list-style-type: none"> извършва наблюдения сред природата; измерва температурата на водата; наблюдава някои речни животни; прави изводи за връзката организъм – среда на живот и за взаимоотношенията между организмите в реката.
Раздел 3. Функции и значение на запазилите естественото си състояние водни обекти	Тема 3.1. Биоразнообразие на речната система	Деятност 2: Групова работа / дискусия „Разнообразният живот по реката”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава различни речни местообитания и съответните приспособления на животните към тях; разбере значението на биоразнообразието.
		Деятност 4: Творчески проект „Най-добре приспособеното животно по течението – адаптация към живот във водата”	<ul style="list-style-type: none"> познава приспособленията на различните биологични видове към живот във водните местообитания.
Раздел 4. Ползване на водата в Дунавския басейн	Тема 4.1. Водата в домакинството	Деятност 7: Експеримент „Мини водопречиствателна станция”	<ul style="list-style-type: none"> построи механичен модел на водопречиствателна станция в класната стая; оценява необходимостта от водопречиствателни станции за поддържане чистотата на водата.

Адаптация: „Човекът и природата” – 6. клас

Теми: Въздух / Значение и приложение на веществата и химичните реакции / Свойства на веществата / Химични реакции

Учебен предмет „Човекът и природата” – 6. клас	
Ядро на учебно съдържание	Приложение на веществата Строеж и свойства на веществата
Теми от учебната програма	Въздух Значение и приложение на веществата и химичните реакции Свойства на веществата Химични реакции
Теми, свързани с учебното съдържание	Движения на телата. Видове движения. Скорост Налягане и налягане Налягане на газове и течности Плътност и плаване на телата Физични свойства на веществата Веществата в природата и в практиката Химичните реакции в природата и практиката Опазване на околната среда от замърсяване Движение на вещества в растителния организъм Движения при животните. Опорно-двигателна система Човекът – част от природата Влияние на човека върху природата Как да живеем в хармония с природата около нас
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Описва връзката между някои свойства на въздуха и водата и възможностите за тяхната употреба; • Назовава възможности за пречистване на водата от вредни вещества в нея; • Описва съставните части на природните води (вредни и полезни); • Използва кръговрата на водата за илюстриране на възможността за преминаване на веществата от едно място на друго; • Аргументира особената роля на човека да опазва и съхранява равновесието в природата; • Описва по алгоритъм физичните свойства на веществата.
Основни групи понятия (по теми от учебната програма), които присъстват и в пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Движение • Скорост • Налягане • Плаване на телата • Физични свойства на веществата
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава и описва природни обекти и явления; • Извършва наблюдения в училище и в домашни условия; • Извършва наблюдения на природни обекти; • Работи с нагледни материали /картини, схеми, табла, хербарий/; • Изказва предположения; • Гледа видео-филми и мултимедийни продукти по темата; • Следва инструкции; • Работи в група.

Адаптация: „Човекът и природата” – 6. клас

Теми: Въздух / Значение и приложение на веществата и химичните реакции / Свойства на веществата / Химични реакции

(продължение)

Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”		1. Кръговрат на водата; 2. Екосистема на Дунавския басейн; 3. Функции и значение на запазилите естественото си състояние водни обекти; 4. Ползване на водата в Дунавския басейн	
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”		1.1. Общ кръговрат на водата; 1.2. Стъпала в кръговрата на водата; 2.1. Видове речни течения; 2.3. Животът под водата; 3.1. Биоразнообразие на речната система; 3.2. Ценността на непокътнатия воден свят; 4.1. Водата в домакинството; 4.4. Навигация по реката	
Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 1. Кръговрат на водата	Тема 1.1. Общ кръговрат на водата	Деятност 3: Експеримент „Образуване на облаци”	<ul style="list-style-type: none"> обяснява промяната в състоянието на веществата като техни физични свойства; демонстрира опитно промяната в състоянието на водата.
		Деятност 4: Експеримент „Да полетиш с вятъра”	<ul style="list-style-type: none"> добие представа за това какво е атмосферно налягане; установи опитно, че различията в атмосферното налягане са причина за движението на въздуха.
		Деятност 6: Дискусия „Мястото на човека в кръговрата на водата”	<ul style="list-style-type: none"> определя мястото на човека в кръговрата на водата; назовава възможности за пречистване на водата от вредни вещества в нея.
	Тема 1.2. Стъпала в кръговрата на водата	Деятност 1: Творческа задача „Горите складираат дъждовна вода”	<ul style="list-style-type: none"> разбира ролята на растенията в кръговрата на водата и изяснява движението на веществата в растителния организъм (възходящ и низходящ ток); аргументира особената роля на човека да опазва и съхранява равновесието в природата; осъзнава важността на залесяването за водния кръговрат и за климата на дадено място.
		Деятност 3: Експеримент „По посока към морето”	<ul style="list-style-type: none"> разбира взаимовръзката между природните води; описва съставните части на природните води (вредни и полезни); изяснява необходимостта от опазване на природните води от замърсяване.
		Деятност 2: Експеримент „Колко е дълга всъщност моята река?”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава на карта участъците на речното течение; изобразява схематично течението на реката през равнината; определя многообразието на физичните фактори в реката като причина за многообразието на живите организми в нея.
Раздел 2. Екосистема на Дунавския басейн	Тема 2.1. Видове речни течения	Деятност 2: Експеримент „Колко е дълга всъщност моята река?”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава на карта участъците на речното течение; изобразява схематично течението на реката през равнината; определя многообразието на физичните фактори в реката като причина за многообразието на живите организми в нея.

Адаптация: „Човекът и природата” – 6. клас

Теми: Въздух / Значение и приложение на веществата и химичните реакции / Свойства на веществата / Химични реакции

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 2. Екосистема на Дунавския басейн	Тема 2.3. Животът под водата	Деятност 2: На открито „Проучване на реката”	<ul style="list-style-type: none"> • дискутира произхода на интересни обекти, намерени в реката; • измерва скоростта на водното течение; • описва приспособленията на някои речни животни за движение във водна среда.
Раздел 3. Функции и значение на запазилите естествено си състояние водни обекти	3.1 Биоразнообразие на речната система	Деятност 4: Творчески проект „Най-добре приспособеното животно по течението – адаптация към живот във водата”	<ul style="list-style-type: none"> • обяснява едно от физичните свойства на кислорода – разтворимост във вода; • изяснява значението му за водните обитатели; • изброява различни приспособления на водните обитатели за осигуряване на кислород; • илюстрира с конкретни примери животни с различни начини за осигуряване на кислород.
	3.2 Ценността на непочтнатия воден свят	Деятност 3: Експеримент „Експеримент с подземни води”	<ul style="list-style-type: none"> • разбира връзката на подземните води с кръговрата на водата в природата; • демонстрира опитно захранването на подземните води в речния ландшафт; • обяснява образуването на подземните води чрез просмукването и филтрирането на дъждовна вода през почвата.
Раздел 4. Ползване на водата в Дунавския басейн	Тема 4.1. Водата в домакинството	Деятност 1: Групова работа / дискусия „Проверка на нашата питейна вода”	<ul style="list-style-type: none"> • проучва от къде идва питейната вода; • разбира нуждите на човешкия организъм от вода; • дискутира употребата на питейна вода в домакинството.
	Тема 4.1. Водата в домакинството	Деятност 3: Експеримент „Още няколко литра вода са спестени!”	<ul style="list-style-type: none"> • познава и прилага възможности за пестене на вода; • избягва замърсяването при употребата ѝ в домакинството; • съставя план за пестене на питейна вода у дома.

Адаптация: „Човекът и природата” – 6. клас

Теми: Въздух / Значение и приложение на веществата и химичните реакции / Свойства на веществата / Химични реакции

(продължение)

Раздел и теми		Дейности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 4. Ползване на водата в Дунавския басейн	Тема 4.1. Водата в домакинството	Дейност 4: Групова работа / дискусия „Пести ли водата нашето училище?”	<ul style="list-style-type: none"> проучва колко вода използва училището за един ден; съставя план за пестене на питейна вода в училище; изработва плакат, който показва различни начини за пестене на вода в училище.
		Дейност 5: Групова работа / дискусия „Всичко е чисто или може би не е?”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава различни замърсители на водата в бита и източници на замърсяване; дискутира проблемите, причинени от основните замърсители на водата; планира действия за опазване на водата от замърсяване.
		Дейност 7: Експеримент „Мини водопречиствателна станция”	<ul style="list-style-type: none"> изработва механичен модел на водопречиствателна станция в класната стая по инструкция; предлага начини за намаляване на замърсеността на водата.
	4.4 Навигация по реката	Дейност 1: Експеримент „Защо плават предметите?”	<ul style="list-style-type: none"> обяснява потъването или плаването на телата с тяхната плътност; доказва опитно защо корабите, изработени от стомана, плават във вода.
		Дейност 2: Експеримент „Ние строим нови кораби за Дунав!”	<ul style="list-style-type: none"> доказва опитно потъването на по-малка гълбочина на плоскодънните кораби; свързва обясненията на резултатите с понятията натиск и налягане; аргументира използването на плоскодънни кораби при модернизирването на речния флот.
		Дейност 3: Творчески проект „Лодки от тръстика за резата по реката”	<ul style="list-style-type: none"> прилага знанията си за плътност, плаване на телата, натиск и налягане при конструирането на лодки от тръстика за резата по реката; изработва модел на плавателен съд от тръстика (или други материали); проверява на практика ефективността на изработения плавателен съд.

Адаптация: „Биология и здравно образование” – 7. и 8. клас

Тема: Многоклетъчни организми – роля в природата и значение за човека

Учебен предмет „Биология и здравно образование” – 7. и 8. клас	
Ядро на учебно съдържание	Организъм – среда
Тема от учебната програма	Многоклетъчни организми – роля в природата и значение за човека
Теми, свързани с учебното съдържание	7. клас: Роля на живите организми в кръговрата на веществата Взаимоотношения между организмите в природата Роля на растенията в природата и значението им за човека Биоразнообразие на растенията и беззърбначните животни в България Защитени природни обекти в България
	8. клас: Риби – околна среда – човек Земноводни – околна среда – човек Влечуги – околна среда – човек Птици – околна среда – човек Човекът – биосоциално същество Хранене и здраве Същност и значение на антропогенния фактор Въздействие на антропогенния фактор върху биоразнообразието
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава основни таксони от петте царства организми и представители; • Описва и илюстрира с примери хранителни взаимоотношения между организмите и кръговрата на вещества; • Анализира връзки между приспособления на организмите и средата на обитание; • Оценява влиянието на човека върху природата и причини за нарушаване на екологичното равновесие.
Основни групи понятия (по теми от учебната програма), които присъстват и в пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Продуценти • Консументи • Редуценти
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Наблюдават в реални условия представители от различните царства организми; • Извършват опити по гаден план и ориентири; • Представят резултати от наблюдения и опити; • Решават казуси, задачи и участват в дискусии; • Работят с картата на България, обобщена информация за биосферни резервати и други защитени обекти у нас; • Решават казуси, задачи и участват в дискусии.
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	3. Функции и значение на запазилите естественото си състояние водни обекти
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”	3.1. Биоразнообразие на речната система

Адаптация: „Биология и здравно образование” – 7. и 8. клас

Тема: Многоклетъчни организми – роля в природата и значение за човека

(продължение)

Раздел и теми	Дейности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 3. Функции и значение на запазилите естествено си състояние водни обекти	Дейност 1: Игра „Кой съм аз?”	<ul style="list-style-type: none"> наблюдава в реални условия представители от различните царства организми; разпознава някои видове от нашите речни екосистеми.
	Дейност 2: Групова работа / дискусия „Разнообразният живот в реката”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава различните речни местообитания; сравнява условията за живот и особеностите на горното, средното и долното течение на реките; разбира значението на биоразнообразието; решава казуси, задачи и участва в дискусия.
	Дейност 3: Игра „Екологична мрежа – всеки вид има собствена роля”	<ul style="list-style-type: none"> разбира взаимоотношенията между организмите в хранителните вериги; обяснява значението на всеки вид в хранителните вериги и хранителните мрежи за запазване на равновесието в тях.
	Дейност 4: Творчески проект „Най-добре приспособеното животно по течението – адаптация към живот във водата”	<ul style="list-style-type: none"> познава приспособленията на различните биологични видове към живот във водните местообитания.

Учебен предмет „Биология и здравно образование” – 7. и 8. клас

Ядро на учебно съдържание	Наблюдения, експеримент и изследване.
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> Извършва наблюдения на обекти в природата и в учебната лаборатория; Намира и посочва върху картата на България резервати и територии на защитени видове; Оценява необходимостта от опазване чистотата на водата, въздуха и почвата за съхраняване на биоразнообразието; Регистрира (чрез схеми, таблици и др.) резултати от наблюдения на различни организми.
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> Наблюдават в реални условия представители от различните царства организми; Извършват опити по даден план и ориентири; Представят резултати от наблюдения и опити; Решават казуси, задачи и участват в дискусии; Работят с картата на България, обобщена информация за биосферни резервати и други защитени обекти у нас; Работят с научно-популярна литература; Съставят кратки описания, доклади и реферати по дадена тема и план.
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	2. Екосистема на Дунавския басейн; 3. Функции и значение на запазилите естествено си състояние водни обекти
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”	2.3. Животът под водата; 2.4. Местообитания на заливните тераси; 3.3. Защитените територии в Дунавския басейн

Адаптация: „Биология и здравно образование” – 7. и 8. клас

Тема: Многоклетъчни организми – роля в природата и значение за човека

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 2. Екосистема на Дунавския басейн	Тема 2.3. Животът под водата	Деятност 1: Работа по групи / дискусия „Как се хранят животните в реката?”	<ul style="list-style-type: none"> наблюдава в реални условия представители от различните царства организми; изследва някои речни животни; разграничава различните условия на живот в различни участъци от реката; определя как хранителните ресурси в отделните участъци на реката се използват от различни групи животни; определя възможните животински видове, обитаващи специфични участъци от течението на Дунав, на базата на наличната храна в тях; изследва условията на живот в реките; разпознава обитаващите ги видове.
	2.4. Местообитания на заливните тераси	Деятност 1: Групова работа / дискусия „Колко „жилища” има в реката?”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава различни местообитания по протежението на реката и типичната за тях флора и фауна; групира растенията и животните по характерните им местообитания.
Раздел 3. Функции и значение на запазилите естествено си състояние водни обекти	Тема 3.3. Защитените територии в Дунавския басейн	Деятност 1: На открито „Мини национален парк”	<ul style="list-style-type: none"> посети различни защитени територии; представя съответната зона и посочва характерните за нея особености; посочва и дискутира правилното поведение, което трябва да се спазва, в защитени територии; разкрива целите и предизвикателствата на защитените територии.
		Деятност 2: Групова работа / дискусия „Близката защитена територия”	<ul style="list-style-type: none"> работи с научно-популярна литература; съставя кратки описания, доклади и реферати по дадена тема и план.
		Деятност 5: Групова работа / дискусия „Пъзел от защитени територии”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава по описание съответна защитена територия; се запознава с целите и предизвикателствата на защитените територии; предлага свои собствени решения за проблемите по опазване на природата.

Адаптация: „Биология и здравно образование” – 7. и 8. клас

Тема: Многообразие и класификация на организмите

Учебен предмет „Биология и здравно образование” – 7. и 8. клас	
Ядро на учебно съдържание	Структура, жизнени процеси и класификация на организмите
Тема от учебната програма	Многообразие и класификация на организмите
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Групира организмите по даден критерий (морфологичен, физиологичен, екологичен).
Основни групи понятия (по теми от учебната програма), които присъстват и в пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Продуценти • Консументи • Редуценти
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Наблюдават в реални условия представители от различните царства организми; • Извършват опити по даден план и ориентири; • Представят резултати от наблюдения и опити; • Решават казуси, задачи и участват в дискусии; • Работят с картата на България, обобщена информация за биосферни резервати и други защитени обекти у нас.
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	4. Ползване на водата в Дунавския басейн; 6. Тясно сътрудничество и устойчиво използване
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”	4.2. Селско стопанство; 6.1. Опазване на разнообразните и ценни естествени речни системи

Адаптация: „Биология и здравно образование” – 7. и 8. клас

Тема: Многообразие и класификация на организмите

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 4. Ползване на водата в Дунавския басейн	Тема 4.2. Селско стопанство	Деятност 5: Експеримент „Живот в пръстта – земният червей в действие”	<ul style="list-style-type: none"> познава особеностите в начина на живот на земния червей; доказва опитно значението на земния червей за почвено-то плодородие; осъзнава важността на богатия животински свят и неувредената почва.
		Деятност 6: Групова работа / дискусия „Органичен бюфет в училище. Органичното е по-вкусно!”	<ul style="list-style-type: none"> разбира използването на органична храна като част от здравословното хранене; организира бюфет с органични и домашно произведени продукти или традиционни местни продукти; дискутира със своите съученици предимствата на биологичното селско стопанство.
Раздел 6. Тясно сътрудничество и устойчиво използване	Тема 6.1. Опазване на разнообразните и ценни естествени речни системи	Деятност 3: Групова работа / дискусия „Помощ за рибата скобар – конструкция на стълба за риби”	<ul style="list-style-type: none"> разпознава заплахите за нашите течащи води; осъзнава значимостта на речните системи.
		Деятност 4: Групова работа / дискусия „Повече място за реките – възстановяване на речните корита”	<ul style="list-style-type: none"> се запознава с целите и предизвикателствата на защитените територии; предлага свои собствени решения за проблемите по опазване на природата; решава казуси, задачи и участва в дискусии относно състоянието на реките.
		Деятност 5: Занимания на открито; групова работа / дискусия „Заедно за реката!”	<ul style="list-style-type: none"> осъзнава потенциала за възстановяване на водните обекти до достигане на естествените им състояния; изследва участък от река/поток и предложи подобрения.

Адаптация: „География и икономика” – 5. клас

Тема: Земята като планета

Учебен предмет „География и икономика” – 5. клас	
Ядро на учебно съдържание	Земята като планета и нейният природен облик
Тема от учебната програма	Земята като планета
Теми от учебното съдържание	Земята като планета Строеж на Земята като планета Природата на Земята Природни зони на Земята
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Характеризира Земята като планета; • Описва природните компоненти и връзките между тях.
Очаквани резултати на ниво учебна програма и ниво теми	<ul style="list-style-type: none"> • Оценява влиянието на формата и движението на Земята върху природата и живота на човека; • Посочва примери за проникване и взаимодействие между външните обвивки на Земята; • Оценява уникалността на Земята като планета.
Очаквани резултати на ниво теми	<ul style="list-style-type: none"> • Разбира причините за различното затопляне на земната повърхност; • Характеризира топлинните пояси; • Установява връзката между топлинните пояси, останалите компоненти на природната среда (води, почви, растителен и животински свят) и трудовата дейност на хората; • Определя значението на природните компоненти и необходимостта от опазването им; • Изразява мнения за разнообразието и красотата на природата; • Представя в подходящо изображение природните зони на Земята.
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Използва избрани начини за ориентиране в природата; • Рисува скица на бреговата линия; • Наблюдава природни обекти и попълва бланка; • Представя компонентите на природата в подходящи изображения; • Изработва постер (табла) на различни природни обекти; • Гледа видео-филми и мултимедийни продукти по темите.
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	1. Кръговрат на водата; 2. Екосистема на Дунавския басейн; 5. Дунавският басейн; 6. Тясно сътрудничество и устойчиво използване
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”	1.1 Общ кръговрат на водата; 1.2. Стъпала в кръговрата на водата; 2.1. Видове речни течения; 2.3. Животът под водата; 5.2. Водосборният басейн на р. Дунав; 6.1.Опазване на разнообразните и ценни естествени речни системи

Адаптация: „География и икономика” – 5. клас

Тема: Земята като планета

(продължение)

Раздел и теми		Дейности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 1. Кръговрат на водата	Тема 1.1. Общ кръговрат на водата	Дейност 1: Игра „Слънцето поддържа водата в непрекъснато движение”	<ul style="list-style-type: none"> установява ролята на слънцето за кръговрата на водата; разбира връзката <i>слънце-изпарение-количество на валежите</i>.
		Дейност 2: Експеримент „Морската вода се изпарява”	<ul style="list-style-type: none"> обяснява причината за изпарението на големи количества вода; установява връзката географска ширина и количество на валежите.
		Дейност 4: Експеримент „Да полетиш с вятъра”	<ul style="list-style-type: none"> обяснява причината за образуване на вятъра; характеризира вятъра като елемент на климата.
		Дейност 6: Групова работа / дискусия „Мястото на човека в кръговрата на водата”	<ul style="list-style-type: none"> разбира значението на водата за природата и човека; посочва дейности на човека, влияещи върху кръговрата на водата; познава дейности за опазване чистотата на водата.
	Тема 1.2. Стъпала в кръговрата на водата	Дейност 1: Творческа задача „Горите складираат дъждовна вода”	<ul style="list-style-type: none"> разбира как горите складираат вода; сравнява горите с безлесни райони по отношение на складирането на дъждовната вода.
		Дейност 3: Експеримент „По посока към морето”	<ul style="list-style-type: none"> назовава основните компоненти на речната система – извор, притоци, устие, водосборен басейн; установява връзката между водите на сушата и световния океан.
Раздел 2. Екосистема на Дунавския водосборен басейн	Тема 2.1. Видове речни течения	Дейност1: Експеримент „Течащата вода като архитект на релефа”	<ul style="list-style-type: none"> се запознае с релефообразуващите процеси ерозия и седиментация; разпознава по карта участъците на речното течение; разбира как реката моделира релефа като установява връзката води – релеф; изобразява схематично течението на реката.
		Дейност2: Експеримент „Колко е дълга всъщност моята река?”	<ul style="list-style-type: none"> работи с карта; изчислява с помощта на мащаба дължината на река; обяснява образуването на меандри.
	Тема 2.3. Животът под водата	Дейност 2: На открито „Проучване на реката”	<ul style="list-style-type: none"> установява особеностите на речната долина; изготвя карта на крайбрежната зона; сравнява вида и размера на камъните.

Адаптация: „География и икономика” – 5. клас

Тема: Земята като планета

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 5. Дунавският басейн	Тема 5.2. Водосборният басейн на р. Дунав	Деятност 1: Експеримент „По следите на сръжда”	<ul style="list-style-type: none"> установява връзката между количеството на вода в реката и валежите; разбира причините за различното количество на валежите; измерва количеството на валежите в училищния двор.
		Деятност 2: Групова работа / дискусия „Дъждът на други места”	<ul style="list-style-type: none"> установява различията в количеството на валежите в Дунавския басейн; прави извод за връзката валежи – географско положение – релеф.
		Деятност 4: Групова работа / дискусия „Където има планини, има сръжд и сняг”	<ul style="list-style-type: none"> разчита карта на валежите в Дунавския басейн; прави извод за връзката между количеството на валежите и релефа /в планините падат повече валежи отколкото в равнините/.
		Деятност 6: Игра „Реките извираат там, където вали много”	<ul style="list-style-type: none"> разбира, че реките водят началото си от райони с много валежи като планините.
Раздел 6. Тясно сътрудничество и устойчиво използване	Тема 6.1. Опазване на разнообразните и ценни естествени речни системи	Деятност 4: Групова работа / дискусия „Повече място за реките – възстановяване на речните корита”	<ul style="list-style-type: none"> осъзнава потенциала за възстановяване на водните обекти до достигане на естествените им състояния; предлага свои решения за проблемите по опазване на природата.

Адаптация: „География и икономика” – 8. клас

Теми: Природата на Европа / Природата на Балканския полуостров / Природната среда на България

Учебен предмет „География и икономика” – 8. клас	
Ядро на учебно съдържание	Географска картина на света География на България
Теми от учебната програма	Природата на Европа Природата на Балканския полуостров Природната среда на България
Теми от учебното съдържание	Води на Европа /Балкански полуостров, България/ Природни зони в Европа /Балкански полуостров, България/ Стопанство на Европа /Балкански полуостров, България/
Стандарти и очаквани резултати на ниво учебна програма, които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Описва и обяснява природата на континента Европа /Балкански полуостров, България/ по компоненти и природни зони; • Назовава и описва защитени обекти и изразява мнение за необходимостта от опазване на природата; • Представя в подходящо изображение специфичните особености и неповторимото в природата на континента; • Прави предположение за особеностите на природата на Балканския полуостров и България на фона на Европа.
Очаквани резултати на ниво учебна програма и ниво теми	<ul style="list-style-type: none"> • Описва и обяснява водни обекти – представителни реки; • Описва и обяснява възможностите за използване и опазване на реките; • Оценява природата като условие за живот и фактор за стопанска дейност; • Назовава и описва защитени територии; • Сравнява природата на Европа с други континенти; • Представя в подходящо изображение /картосхема, рисунка/ специфичните особености, неповторимото в природата на континента.
Контекст и дейности (на ниво учебна програма), които биха могли да се реализират чрез задачи от пособието	<ul style="list-style-type: none"> • Характеризира и сравнява природни обекти – реки; • Изобразява върху контурна карта природен обект – река; • Изработва и анализира хидрограма; • Съставя, описва и представя маршрут за мислено пътешествие по бреговете; • Пише отговор или съчинение по научен проблем; пише географско есе по подходяща тема.
Раздел от учебното пособие „Дунавски пакет”	3. Функции и значение на запазилите естественото си състояние водни обекти; 4. Ползване на водата в Дунавския басейн; 5. Дунавският басейн; 6. Тясно сътрудничество и устойчиво използване
Теми от учебното пособие „Дунавски пакет”	3.2. Ценността на непокътнатия воден свят; 3.3. Защитените територии в Дунавския басейн; 4.2. Селско стопанство; 4.3. Хидроенергия; 4.4. Навигация по реката; 4.5. Индустрия; 4.6. Защита от наводнения; 5.1. Страните от Дунавския басейн; 5.2. Водосборният басейн на река Дунав; 6.2. Заедно за нашите реки; 6.1. Опазване на разнообразните и ценни естествени речни системи

Адаптация: „География и икономика” – 8. клас

Теми: Природата на Европа / Природата на Балканския полуостров /
Природната среда на България

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 3. Функции и значение на запазилите естественото си състояние водни обекти	Тема 3.2. Ценността на непокоявания воден свят	Деятност 1: Творчески проект „Речна туристическа агенция – реките като място за почивка”	<ul style="list-style-type: none"> • разработва план за туристическа дейност в района на реката; • съобразява маршрутите, за да не бъдат обезпокоявани редките видове; • изработва плакати и рекламни материали; • предлага действия за защита на околната среда.
		Деятност 3: Експеримент „Експеримент с подземни води”	<ul style="list-style-type: none"> • демонстрира инфилтрирането на водата през почвените слоеве; • осъзнава, че речните води са важен източник за подхранване на подземните води; • формулира изводи за рисковете от изграждането на диги и язовирни стени и замърсяването на реките и подпочвената вода.
	Тема 3.3. Защитените територии в Дунавския басейн	Деятност 1: Дейност на открито „Мини национален парк”	<ul style="list-style-type: none"> • представя съответната зона и посочва характерните за нея особености; • посочва и дискутира изискванията за правилно поведение в защитена територия; • предлага и доказва необходимостта от разширяване на защитените територии.
		Деятност 2: Групова работа / дискусия „Близката защитена територия”	<ul style="list-style-type: none"> • прави анкети и интервюта за състоянието и проблемите на близки защитени територии в родния край; • извлича и обработва информация от различни литературни източници; • изготвя доклади, реферати като защитава собствена позиция.
		Деятност 3: Творческа дейност „Клуб «Защитени територии»”	<ul style="list-style-type: none"> • изготвя програма за работата на клуба; • разпределят отговорности между членовете на клуба; • сформират работни групи; • изготвят постери с основните проблеми и състояние на защитени територии в родния край; • установяват връзки с организации и институции, отговарящи за защитените територии.
		Деятност 4: Групова работа / дискусия „Речните системи не познават граници”	<ul style="list-style-type: none"> • проучва речната мрежа в родния край; • изработва картосхеми на реките; • оценява значението на реките като част от водното богатство; • установява връзката между видовете природни води.

Адаптация: „География и икономика” – 8. клас

Теми: Природата на Европа / Природата на Балканския полуостров /
Природната среда на България

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 4. Ползване на водата в Дунавския басейн	Тема 3.3. Защитените територии в Дунавския басейн	Деятност 5: Групова работа / дискусия „Пъзел от защитени територии”	<ul style="list-style-type: none"> се запознае с целите и предизвикателствата на защитените местности; предлага свои решения за проблемите по опазване на природната среда; съставя маршрути за опознаване и изследване на защитената територия; изготвя есе на тема „Опазване на природата и развитие на бизнеса”.
	Тема 4.2. Селско стопанство	Деятност 2: Групова работа / дискусия „Колко вода има в хляба ми?”	<ul style="list-style-type: none"> установява, че земеделието е голям потребител на вода; формулира изводи за значението на водата в производството на храни и изхранването на населението.
		Деятност 3: Групова работа / дискусия „Помислете добре за земеделието!”	<ul style="list-style-type: none"> оценява значението на земеделието като основна стопанска дейност; анализира данни за състоянието на земеделието в Дунавския басейн; установява връзката между природните условия и особеностите на земеделието – видове култури, земеделско производство; разбира значението на екологичното земеделие за здравето на хората и за опазването на околната среда.
	Тема 4.3. Хидроенергия	Деятност 4: Игра „Нитратни торове – което е прекалено, идва в повече”	<ul style="list-style-type: none"> разбира необходимостта от използването на минерални торове; познава връзката между типа почва и възможностите за използване на различни видове минерални торове; дава примери за замърсяване на почвите и околната среда при неправилна употреба на минералните торове; дава примери за използване на органичните торове и разбира предимствата им за развитието на екологичното земеделие.
Деятност 1: Групова работа / дискусия „Наистина ли електричеството просто се появява от контакта?”		<ul style="list-style-type: none"> разбира използването на водата за производство на електроенергия; осъзнава необходимостта от изграждане на язовири на реки с непостоянен речен режим; дискутира необходимостта от оценка на последиците за реките. 	
	Деятност 3: Групова работа / дискусия „Направи подарък на своята река!”	<ul style="list-style-type: none"> проучва различни източници на информация за енергоспестяване; избира енергоспестяващи мерки за себе си и своето семейство; изработва плакати, сертификат и гр. на тема „Подарък за моята река”. 	

Адаптация: „География и икономика” – 8. клас

Теми: Природата на Европа / Природата на Балканския полуостров /
Природната среда на България

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът да:
Раздел 4. Ползване на водата в Дунавския басейн	Тема 4.4. Навиацията по реката	Деятност 2: Експеримент „Ние строим нови кораби за Дунав!”	<ul style="list-style-type: none"> се запознае с река Дунав като част от Европейски транспортен коридор №7; обяснява значението на речния транспорт за европейските страни; изработва проект за развитие на различни стопански дейности по реката; изработва картосхема на каналите в Дунавския басейн.
	Тема 4.5. Индустрия	Деятност 1: Групова работа / дискусия „По следите на скритата вода”	<ul style="list-style-type: none"> разбира, че за производството на промишлените продукти са необходими големи количества вода; убеждава се в използването на съвременни технологии за намаляване на водопотреблението; осъзнава, че използването на природосъобразни училищни материали ще намали замърсяването на реките.
		Деятност 4: Групова работа / дискусия „Какво причиняват промишлените предприятия на водните обекти?”	<ul style="list-style-type: none"> се запознае с промишлените предприятия в околността; обобщава информация за мерките, които се вземат за опазване на водните басейни; изработва плакат, пише есе.
	Тема 4.6. Защита от наводнения	Деятност 3: Групова работа / дискусия „Наводненията засягат всички нас!”	<ul style="list-style-type: none"> осъзнава опасността от наводнения като природен риск; запознава се с различни начини за предпазване от наводнения; проучват мерките в родния край; изготвя проект за екологични мерки за предпазване от наводнения.
Раздел 5. Дунавският басейн	Тема 5.1. Страните от Дунавския басейн	Деятност 1: Игра, групова работа / дискусия „Дунав – най-многонационалната река на света”	<ul style="list-style-type: none"> работи с карта на Европа; анализира стълбчести диаграми с данни за реките и населението в Дунавския басейн; запознава се с езиковото многообразие; формулира изводи за връзките с историческото минало.
		Деятност 4: Групова работа / дискусия „Нашите градове и села са построени близо до вода”	<ul style="list-style-type: none"> обяснява ролята на водата като важен фактор за възникването на селищата; дава примери със селища от Дунавския басейн; изразява мнение за значението на реката, морето за оцеляването на хората.
		Деятност 5: Групова работа / дискусия „Страни с минало или как миналото ни свързва?”	<ul style="list-style-type: none"> се запознае с общото в историческото минало на държавите в Дунавския басейн; изработва карта на градовете, наследници на древни селища.
		Деятност 6: Творчески проект „Символът Дунав”	<ul style="list-style-type: none"> се запознае с различни символи, обичаи, игри, свързани с река Дунав; илюстрира с примери символното значение на реката /музика, стихотворения/.

Адаптация: „География и икономика” – 8. клас

Теми: Природата на Европа / Природата на Балканския полуостров /
Природната среда на България

(продължение)

Раздел и теми		Деятности	Цели на дейността Ученикът га:
Раздел 5. Дунавският басейн	Тема 5.2. Водосборният басейн на река Дунав	Деятност 2: Групова работа / дискусия „Дъждът на грюги места”	<ul style="list-style-type: none"> установява различията в количеството на валежите в Дунавския басейн; формулира изводи за връзката между валежи и географско положение на градовете.
		Деятност 3: Игра „Количеството на валежите зависи от климата”	<ul style="list-style-type: none"> сравнява различните типове климат в Дунавския басейн; обяснява връзката между валежите и климатичните фактори – географско положение, въздушни маси, релеф; определя своя регион към съответния тип климат; работи с контурна карта на Дунавския басейн.
		Деятност 7: Групова работа/ дискусия „Равнините – жадни за реки пространства”	<ul style="list-style-type: none"> сравнява количеството на валежите в равнинните и планинските части на Дунавския басейн; обяснява различията; формулира изводи за важното значение на реките за живота и стопанските дейности в равнините.
		Деятност 9: Групова работа/ дискусия „Водата се покачва”	<ul style="list-style-type: none"> се запознае с особеностите на речния режим в Дунавския басейн; обяснява причините за пълноводието и маловодието с количеството на валежите; нанася данни в контурната карта.
Раздел 6. Тясно сътрудничество и устойчиво използване	Тема 6.1. Опазване на разнообразните и ценни естествени речни системи	Деятност 4: Групова работа/ дискусия „Повече място за реките - възстановяване на речните корита”	<ul style="list-style-type: none"> обработва информация от различни източници; се запознае с целите и предизвикателствата на защитените територии; решава казуси и задачи, участва в дискусии относно използването и състоянието на реките; предлага собствени решения за опазване на природата.
		Деятност 5: Занимания на открито, групова работа / дискусия „Заедно за реката!”	<ul style="list-style-type: none"> се ориентира по карта; изследва участък от течащата вода; осъзнава потенциала за възстановяване на водните обекти до достигане на естествените им състояния; изработва картосхема на участъка.
	Тема 6.2. Заедно за нашите реки	Деятност 2: Експеримент „Черно море като крайна цел и посока”	<ul style="list-style-type: none"> илюстрира с примери взаимната свързаност на водите от Дунавския басейн и Черно море; се запознае с понятието „устойчиво развитие”; аргументира необходимостта от сътрудничество между различните страни за устойчивото развитие на Дунавския басейн и Черно море.
		Деятност 3: Групова работа/ дискусия, Ролева игра „Голямата река”	<ul style="list-style-type: none"> прилага знанията си за използване на водите в различни стопански дейности; изказва предположения за отрицателното им въздействие върху околната среда; участва в създаването на модел за устойчиво развитие на икономиката на региона.